

Jaarspecial 2015

Het Asserbos

Colofon

KNNV

De Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging is de landelijke vereniging voor veldbiologie en richt zich op natuurstudie en natuurbescherming. De belangrijkste activiteiten van de KNNV afdeling Assen zijn inventarisatieprojecten, excursies, lezingen en cursussen, zie www5.knnv.nl/assen

IVN

Het IVN is de vereniging voor natuur- en milieueducatie. Het IVN draagt bij aan een duurzame samenleving door mensen te betrekken bij natuur, landschap en milieu, zie www.ivnassen.nl

Werkgroepen

Plantenwerkgroep KNNV, contact Cees van Roozendaal, ceesvanr2001@yahoo.com
Insectenwerkgroep KNNV, contact: Henk Pijpers, hcpijpers@hetnet.nl
Mossenwerkgroep KNNV, contact: Evert Rietsema, rietsema-smid@planet.nl
Vogelwerkgroep KNNV, Contact: Hans Dankbaar, hans.dankbaar@freeler.nl
Natuurwerkgroep KNNV, Contact: Nico Rommes, njrommes@hetnet.nl,
Werkgroep Natuurfotografie KNNV, contact Ton van de Vis, tonvandevis@gmail.com
Natuurgidsen IVN, Einbert van Rees
Landschapsbeheer IVN, Luit Mulder
Nestkasten IVN, familie Huisman

Bestuur KNNV afdeling Assen

voorzitter: vacant
secretaris: Heleen Medema,
tel: 0592268911,
E: secretaris@assen.knnv.nl
penningmeester: Jan Klever, A. van der Leeuwlaan 7, 9405 AW Assen,
tel: 0592 356343,
E janklever@hetnet.nl
leden: Henk Pijpers, Kai Waterreus, Cees van Roozendaal.

Bestuur IVN Afdeling Assen

voorzitter: Jenny Koppert, tel: 0592 265055, E: voorzitter@ivnassen.nl
secretaris: Jaap van Roon, Kymmelfhof 20, 9403 PP Assen,
tel. 0592 345242,
E: secretaris@ivnassen.nl
penningmeester: Geke Kooistra, Venestraat 219, 9402 GN Assen,
tel: 0592 371901,
E: penningmeester@ivnassen.nl
leden: Theo van der Made, tel: 0592 331700, activiteiten@ivnassen.nl

Jaarbijdragen

KNNV: € 26 per jaar (jeugdlid € 16), rekening NL21INGB0001021731 tnv KNNV afdeling Assen
IVN: € 22 per jaar, rekening NL64TRIO0390468797 tnv IVN Assen

Van de voorzitter

Een nieuw gebouw, een nieuwe start!

Bent u ook zo benieuwd wat het nieuwe duurzaamheidscentrum zal brengen? Wij net zo goed hoor. En met wij bedoel ik onze beide verenigingen: IVN en KNNV. We zijn beide verenigingen met de natuur als uitgangspunt. Beide verenigingen zijn vrijwilligersorganisaties, die zonder subsidie hun activiteiten uitvoeren. IVN heeft als hoofddoel de inwoners bewust te maken van de natuur rondom hen en de KNNV staat onder andere voor veldonderzoek en natuurbescherming. De nieuwe start geldt in dit geval niet alleen een nieuw gebouw, maar ook een intensievere samenwerking van onze beide organisaties. We kunnen elkaar prachtig aanvullen, waardoor we nog betere en leukere activiteiten voor de inwoners van Assen kunnen organiseren. De afgelopen periode hebben we daar al mee geëxperimenteerd en nu worden er ook landelijk grote stappen genomen in het vormen van een koepelorganisatie waar in eerste instantie het IVN en de KNNV een plaats krijgen, maar waar hopelijk in de toekomst meer “groene” organisaties bij aan zullen sluiten. Hoe de koepelorganisatie gaat heten staat nog open. Suggesties voor een naam zijn welkom!

IVN-KNNV Assen (zoals we ons nu noemen) organiseert veel activiteiten in de directe leefomgeving, zoals onderzoek naar welke planten en dieren enz. in onze omgeving leven, maar ook groene cursussen en natuurexcursies. U bent ons vast al wel eens ergens tegengekomen, bijvoorbeeld bij de krokuswandelingen op Overcingel of een paddenstoelenexcursie in het Asserbos. Maar ook hebben we een wandel-app ontwikkeld voor het Arboretum (te vinden op AnnoDrenthe.nu, het groene kanaal) en hebben we afgelopen jaar een planten- en een vogelcursus georganiseerd. Het programma voor komend half jaar ligt al weer klaar. Er zijn naast het Asserbos, waar we voortaan onze uitvalsbasis hebben, zoveel mooi plekjes in Assen te ontdekken, zelfs in de diverse wijken is meer te zien, dan je denkt. En door het nieuwe maaibeleid van de gemeente zullen de bermten alleen maar interessanter worden voor de natuurbeleving.

Er zullen steeds meer bijzondere planten verschijnen en met hen ook allerlei vlinders en insecten. De insecten zijn weer aantrekkelijk voor veel vogels, kortom de diversiteit zal groeien!

Sinds een jaar opereert ook onze jeugdgroep Scharrelkids “De Zevenster”. Deze groep is Zevenster genoemd om twee redenen. De groep heeft het Asserbos als startpunt. Het Asserbos is een zogenaamd sterbos dat opgebouwd is uit 2 kruispunten van paden. Op een zo’n kruispunt komen 7 paden bij elkaar, dus dat is een zevenster. Daarnaast groeit er in het Asserbos een redelijk zeldzaam plantje, genaamd de Zevenster. Reden genoeg om de jeugdgroep de naam Zevenster mee te geven. De kinderen gaan enthousiast de natuur in onder begeleiding van onze jeugdbegeleiders. Het gaat zelfs zo goed en er zijn zoveel enthousiaste kinderen, dat de jeugdbegeleiders behoefte hebben aan ondersteuning. Daarom is er afgelopen voorjaar een oproep gedaan voor natuur(groot)ouders. We hebben er nu een gedreven groep vrijwilligers bij, waar we heel blij mee zijn, te meer daar 1 van de jeugdbegeleiders zwanger is en daardoor even een stapje terug moet doen.

Op volwassen niveau is er een groep goed opgeleide natuurgidsen, met veel (natuur- en gids-) ervaring. Zij verzorgen de cursussen en excursies (geheel vrijwillig en geheel in hun vrije tijd!) en weten elk jaar weer een prachtig programma samen te stellen. Met veel plezier vertellen ze de deelnemers aan de excursies en cursussen alles wat er te zien is en dat is dan vaak niet allen over de natuur, maar ook de verbanden met de omgeving en met de geschiedenis. Als u nog nooit een excursie meegemaakt heeft, ga eens mee. Het is werkelijk de moeite waard! In het colofon vindt u de verschillende werkgroepen die er geregeld op uittrekken om de natuur in en om Assen in kaart te brengen en te behouden.

Tot ziens bij een excursie, een cursus of een werkgroep!

Jenny Koppert, voorzitter IVN afdeling Assen
Kai Waterreus, interim-voorzitter KNNV afdeling Assen

Dalkruid

Focus..... op groen.
Ik roep ‘Wederik!’
‘Welke, Groot, Kruipe, Bastaard!’ krijg ik terug.
Welke? Eh... ‘Bastaard?’
‘Welke!’ hoor ik nogmaals. ‘Beklierde of Viltige?’...
Gelukkig hoor ik voetstappen al dichterbij komen.
Het is voorjaar 2015, Assen, Asserbos.
We lopen, nou ja lopen? We soppn rond.
Ik ken het hier, best goed dacht ik. Niet naar de
Heemtuin, we gaan inventariseren op de locatie
‘Oude ijsbaan’
Mensenhanden controleren hier de waterstand. Ik
haal dus meteen herinneringen op aan schaatsavon-
turen in de winter, prachtig!
We lopen vanaf de kruidlaag, Braam, Brandnetel,
Zevenblad, Kleefkruid, Springbalsemien, richting de
berm.
Straatgras, Weegbree, Klaver, Paardenbloem.
Via Perzikkruid, Zuring, Boterbloem en Wederik
wandelen we speurend in de richting van de meer
nattere vegetatie. Moeraskers, Dotterbloem, Ratelaar
in trouw gezelschap van de Witbol (onthoud pyja-
mastreepje) Waterpeper (bij twijfel proeven... ja ’t is
hem)
Bij de Russen, Biezen, Zegges en Grassen die in toe-
nemende variatie tot mijn knieën beginnen te groei-
en begint het lood bijna in mijn inmiddels kletsnatte
schoenen te zakken.

Ik doe nog een verwoede poging weggezakte kennis
op te hengelen..
Met bewondering laat ik me meenemen in de uitleg
van mijn collega. Stap voor stap doorlopen we de
determineersleutel... ‘ja, kan niet missen, ’t is hem’

Ik begin anders te kijken naar het groen om me heen.
Begin een klein beetje meer te begrijpen hoe en
waarom die ene plant wel hier en niet daar wil zijn.
Wie en wat heeft hij nodig.
Met toenemende interesse verdiep ik me in de
invloed van de mens. Hoe oud is de vegetatie hier,
wat doet verstoring van de grond. Het veelbesproken
maaibeleid... hoe kijken wij mensen aan tegen het
groen om ons heen en hoe ver staan sommigen daar
al vanaf.
Waarop baseer ik mijn mening?
Twee ervaren mede-floristen bekijken samen tot in
detail iets groens tussen hun duim en wijsvinger.
Gaafrandig, samengesteld, aar of kolfje?
Wijsheid komt ook hier mede door de jaren, denk ik
even geruststellend.
In de hectiek van ons dagelijks bestaan is het heerlijk,
wat zeg ik, noodzakelijk om even stil te staan.
Maar niet te lang.... Daar is het nu te drassig voor.

Cindy de Jonge-Stegink (1975)
KNNV Plantenwerkgroep

Ervaringen van een beginnend florist

Tijdens een hoveniersopleiding heb ik ze er in
gestampt, honderden vaste planten en heesters.
Ik droomde bijna in het Latijn.

Toch had ik meer interesse voor de “onkruiden” die
ik tegen kwam dan het vakkundig bij elkaar gebracht
plantgoed.

Waarom groeit iets hier wel en daar niet. Hoe kom je
er van af, maar ook...

Hoe kom je eraan? Want met de ene wilde
waardplant in je tuin haal je meteen een portie biodi-
versiteit binnen.

Met een cursus ‘Tuinvogels’ maakte ik kennis met de
KNNV, een cursus ‘landschapsecologie’ en
‘grassen en zegges’ gaven de doorslag, Ik werd lid van
de KNNV afdeling Assen.

Als beginnend florist ging ik de afgelopen tijd met de
(nieuw leven ingeblazen) Plantenwerkgroep op pad.

We treffen elkaar regelmatig in en rondom Assen.

Met de veelzijdige bodem van Drenthe onder je
voeten kom je qua diversiteit wel aan je trekken.
Gewapend op pad met loepjes, zakmesje, diverse
veldgidsen (ieder zijn eigen ‘Heukels’ of ‘Eggelte’)
en ik nog met een extra ondersteuning van ‘Google
afbeeldingen’ ‘@FLORONnederland’ en ‘waarnemin-
gen.nl’.

Mug-en teekwerende kledij, hoge laarzen (vergeet ik
nog wel eens), kladblok met potlood (doet het altijd)
en vooral de focus naar beneden...

Daar gaat het bij mij nog wel eens mis. Prachtige
wolkenpartijen, vergezichten, dat IJsvogeltje dat
achter me langs vliegt, welke vlinder is dat, wat hoor
ik daar?

Gelukkig kun je met alles bij het KNNV terecht.
(Maar voor nu, alles op zijn tijd...)

Orchis

Vogels in het Asserbos: een impressie

Zowel in 2013 als in 2015 heeft KNNV/IVN een cursus “Vogelherkenning” georganiseerd. Een cursus waarin op drie avonden de verschillende aspecten die een rol spelen bij het op naam brengen van vogels aan de orde komen. In principe voor beginners maar ook de wat verder gevorderden hebben zich niet verveeld. Naar de reacties van de deelnemers te oordelen is de cursus verheugend goed ontvangen.

Als afsluiting van beide cursussen werd in het broedseizoen een excursie in het Asserbos gehouden, compleet met een voor sommige deelnemers onverwacht vroege start in de morgen. Deze impressie is voornamelijk gebaseerd op de waarnemingen tijdens die twee excursies.

De excursie in 2013 op 26 mei kende om 5.00 's morgens een voor mei koude start met 8 graden Celsius en een straf noordelijk briesje. Zelfs na de koffiepauze is de kou nog af te lezen van de toen genomen foto. Moet je maar geen koffie drinken bij de oude schaatsbaan!

Waarschijnlijk vanwege de kou viel het vroege vogelkoor wat mager uit, maar dat maakte wel dat de zang

van de individuele vogels beter te beluisteren viel. Zo lieten onder andere Zwartkop, Bonte Vliegenvanger, Boomkruiper, Boomklever, Tjiftjaf en ook Fitis zich duidelijk horen.

Daarnaast kwamen we een aantal leuke zaken tegen. Zoals een nestholte van een Grote Bonte Specht waar klaarblijkelijk nog aan gebouwd werd gezien de houtspaanders aan de voet van de boom. Een ander paar Grote Bonte Specht had een nestholte betrokken op zo'n 12 meter hoogte, veel hoger dan gewoonlijk, en was al druk bezig met het voeren van de jongen. Ronduit vertederend waren de 4 pulletjes van de Waterhoen in de Oude Vijver onder de hoede van één van de ouders; de andere ouder was al bezig met het renoveren van het nest op het preekstoeleilandje voor het volgende broedsel.

Ook werd aandacht geschonken aan de verschillende nestkastjes: het boetseren van de Boomklevers om de ingang op maat te maken en de pogingen van de Grote Bonte Specht om in te breken. Niet alleen de ingang wordt daarbij bewerkt, maar soms wordt een extra gat gehakt ter hoogte van de nestrand om net uitgekomen jongen te prederen!

Bij de kinderboerderij nestelden de Boerenzwaluwen lekker warm boven de lichtbalken en was op camera

de broedende Pimpelmees zichtbaar. Een andere camera was gericht op de Kerkuil aldaar; helaas was in de loop van dat jaar één van ouders kennelijk gesneuveld en dus geen broedresultaat.

De afsluitende excursie in 2015 vond vroeger in het jaar plaats op 22 maart. Ook toen was het relatief koud. Niet alle vogels zijn dan al terug, zoals de Bonte Vliegenvanger, maar we konden toch kennismaken met zo'n 35 soorten.

De Bosuil op de foto hebben we niet zelf gezien, wel de nestholte. Was de Kerkuil in 2013 op een gegeven moment nog een alleengaande uil geworden, in 2015 is er succesvol gebroed zoals op camera te zien was. De excursie voerde ook langs de kleine Blauwe Reiger kolonie; helaas heeft die wat schade te verduren gekregen bij één van de stormen later dat jaar. Bij sommige soorten in de buurt van de nieuwe vijver blijft het de vraag hoe 'wild' de exemplaren werkelijk zijn zoals de Brand- en de Canadese Gans. Leuk

waren ook de Kleine Bonte – en de Groene Specht die zich lieten horen. Sommige nestkastjes zijn nu uitgerust met een spiraal voor de ingang in een poging om rovers te weren.

Om een indruk te krijgen van de soorten vogels die je in het Asserbos tegen kunt komen is het ook mogelijk om de website van waarneming.nl te raadplegen. Buiten de soorten die we op de excursies gezien hebben worden daar nog interessante soorten genoemd als IJsvogel, Zwarte- en Middelste Bonte Specht, Wielewaal en Vuurgoudhaan. In totaal worden in de loop der jaren zo'n 80 soorten opgevoerd.

Ook op vogelgebied valt er dus van alles te beleven in het Asserbos als je er oog voor hebt. Dat hoop ik als boodschap overgebracht te hebben aan de hand van deze impressie. De IJsvogel vliegt ook nu rond; gaat dat zien.....

Peter Klomp, KNNV

Foto José Alferdinck

Foto Erik de Vries.

Onder andere de zangvogels, de uilen, de vleermuizen met hun vleermuizenkasten, de roofvogels, de reiger kolonie, de oude eendenvijver en het totale wandelgebied. Fantastisch dat Assen dit nog allemaal te bieden heeft. Door nu lid te zijn van het KNNV Assen heb ik het afgelopen half jaar al veel kennis opgedaan van en over vogels en hun zang. Ook dankzij de mede vogelaars in mijn vaste vogelwerkgroepen. Vol bewondering luister en leer ik van hun jarenlange vogel kennis en ervaring.

Wat ook zo leuk is, ieder van ons heeft ook andere interesses wat de natuur betreft en dat brengen wij weer over aan elkaar. Ik hoop daarom ook nog vele jaren mee te kunnen en mogen vogelen in deze gezellige en leerzame groepen en het weer te kunnen overbrengen aan anderen.

Tineke Mulder

Vogelen in het Asserbos en daarbuiten

Nu 10 jaar bezig te zijn met vogels, o.a. zangvogels, watervogels en roofvogels, en het spotten er van, werd het tijd voor mij om nog meer over vogels te weten te komen. Ik kreeg meer vrije tijd en ben mij eens gaan oriënteren op de mogelijkheden die er zijn om me te verdiepen in vogels. Via via ben ik in contact gekomen met Jan Klever van de KNNV afdeling Assen en hij gaf mij de nodige gegevens. Enthousiast over zijn informatie ben ik meteen lid geworden van de vogelwerkgroep binnen het KNNV Assen. En heb ik mij ook maar meteen opgegeven voor de vogelcursus onder leiding van Peter Klomp met aansluitend een excursie door en over het Asserbos. Door deze excursie heb ik een hele andere kijk op het Asserbos gekregen. Ik kende alleen de eendenvijver maar het Asserbos heeft zoveel meer te bieden aan flora en fauna.

Orchideeën, waarom?

Al heel lang word ik enthousiast van bijzondere planten in de natuur. Net als van bijzondere vogels, insecten enzovoorts, maar daar gaat het nu niet over! Orchideeën hebben daarbij een extra streepje voor. Waarom? Ten eerste staan en bloeien ze vaak op de mooiste plekjes in de natuur, dus je hebt altijd 2 vliegen in 1 klap. Ten tweede hebben ze een interessante, vaak spannende manier om zich voort te planten. Ze lokken insecten met ingewikkelde nabootsing van een geur, of met de belofte van nectar die er niet is of met een bloem die lijkt op de vrouwelijke partner. Verder zijn ze relatief zeldzaam, dus het vinden geeft een beloningsgevoel. En zo is het gekomen.

Hans Dekker, zichzelf “natuurmanneke bij de provincie Drenthe” noemend en schrijver van het recente boek “Orchideeën in Noord-Nederland” noemt ze “Parels van onze natuur.” Jac. P. Thijsse schrijft in het Verkade-album “Lente” uit 1906: “Menigeen ziet er van op, dat in onze gewone Hollandse wei, die nogal nuchter heet te zijn, planten groeien, wier naam voorstellingen wekt van rijkdom en weelde, van tropischen overvloed, van keerkingshitte en Indische oerwouden. Toch is het zo en deze bloemen zijn in geen enkel opzicht minder merkwaardig dan hun familiegenooten uit de verre gewesten.”

Op zijn minst kan ik zeggen, dat ik met mijn afwijking me in goed gezelschap bevind. Op zoek naar namen en meer gegevens over orchideeën die ik in Frankrijk en Italië had gevonden, kwam ik op het forum van de WEO= Werkgroep Europese Orchideeën. Dit is een landelijke werkgroep van de KNNV. De informatie die ik daar zocht en kreeg was zo stimulerend, dat ik lid van de KNNV en de WEO ben geworden om nog meer plezier van deze

hobby te hebben.

Let wel: Het gaat hier om wilde orchideeën. Wat u bij anderen en misschien ook bij uzelf voor het raam ziet staan, of bij de GAMMA in de aanbieding, zijn gekweekte, meestal hybriden van tropische soorten. Ook dat kan interessant zijn, maar dan moet u bij een andere club zijn! Overigens: Nederland is daarmee de grootste exporteur van orchideeën ter wereld. Oh en dan nog iets: Uitsteken en in je tuintje zetten heeft helemaal geen zin. De orchidee heeft speciale schimmels in de bodem nodig en als die er niet zijn is het volgend jaar al gebeurd. Gewoon laten staan, van genieten, fotograferen en volgend jaar terugkomen!

Zo stonden er in 2006 3 rietorchissen langs een schelpenpad in de Houtlaan. Na overleg met de beheerder worden deze bermen nu later in het jaar gemaaid en zie: Dit jaar stonden er meer dan 500! Meer weten: tonvandevis@gmail.com of <http://www4.knnv.nl/orchideeenforum/index.php> Alle bijgaande foto's zijn in Drenthe gemaakt.

Ton van de Vis

Dierensporen in en rond Assen

Bij dierensporen wordt al gauw gedacht aan pootafdrukken in de sneeuw of modder. Er zijn andere! Zoals de uitgedroogde kippenpoot die ik onder motorkap van mijn auto vond: Duidelijk een spoor van een steenmarter, net als de resten kabel of isolatiemateriaal die enkele burens onder hun auto vonden. Natuur is duur, dat wisten we natuurlijk al. In de directe omgeving vond ik nog 2 sporen van grote zoogdieren die je niet zo snel verwacht, zo vlak bij de bebouwde kom. Achter de huizen van de Houtlaan, op nog geen 50 meter van het dichtstbijzijnde huis zag ik een halfverrot stuk boom liggen waar de bast vanaf gepeld was en bij beter kijken bleken er krabsporen van sterke nagels te zien. Daar is dus 's nachts een das op zoek geweest naar insectenlarven.

Langs het Deurzerdiep waren bijgaande afgevreten boompjes te zien, dat is niet zo moeilijk te raden: Ook de bever komt al dicht bij Assen!

Een eik met een verhaal...

Ben ik in den beginne niet ver van de boom gevallen? Dat kleine beetje vergeten winterkost van de gaai geweest of toch met nobele bedoelingen als kleine zaailing gepoot op deze standplaats....

Ik kan het me niet meer herinneren.

Het moet omstreeks 1813 zijn geweest, ik kan dan nog niet weten dat ik uiteindelijk op een A-locatie zal uitgroeien tot een karakteristieke verschijning aan de oever van het water.

Ik heb voor hete vuren gestaan. Een grote bosbrand in 1833 weet ik zonder schade te doorstaan.

Groter is de impact die enige tijd later zal plaatsvinden. Ik ben 23 jaar als het gemeentebestuur van Assen besluit tot het graven van de Oude Eendenvijver aan de voet van mijn wortelgestel. Deze naam krijgt het pas als even verder op in 1895 de Nieuwe Vijver wordt gegraven.

Door de graafwerkzaamheden wordt ik waarschijnlijk in mijn groei geremd. Ik zou later te horen krijgen dat mijn ringen smaller werden....

Nog groter is waarschijnlijk de impact geweest op de bomen aan de overkant. De vrijgekomen grond wordt dan gebruikt als verhoging aldaar. Jarenlang is dit de plaats geweest waar mensen bijeenkwamen voor diverse zendingsbijeenkomsten.

Het eilandje, wat uiteindelijk het “kussen voor mijn zware kroon” zou worden was toen nog met een smal bruggetje bereikbaar.

In de tweede wereldoorlog (1939-1945) weet ik te ontkomen aan de bijlen en zagen van de Duitsers. Hiervan nog bijkomend zie ik op 1 maart 1949 nabij zo'n 1000 bomen ten onder gaan tijdens een zware storm.

Nieuwe bomen worden aangeplant welke later zijn gebruikt in de Limburgse mijnen.

Het is hier altijd al gezellig geweest, maar vanaf 1958 komt er hier met de opening van de Boshof nog meer roerigheid.

Vele bewoners komen even bij me langs tijdens hun rondje om de vijver.

Alle seizoenen zijn memorabele, de vogelconcerten, de kwakende groene kikkers, de zingende kinderen tijdens de wandel-4-daagse, de scouts met hun vloten op het wassende water.

De ontluikende bladeren, de herfstpracht, de winterse ‘Anton Pieck’ taferelen. Ik zelf als decor vastgelegd op de gevoelige plaat.

Zware stormen in 1972, 1973 en 1976 weet ik te doorstaan. Misschien dat ik vanaf dan wat meer voorover zak, en krijg ik genoeg van die rukwinden aan mijn kroon, wil ik het deinende water door mijn takken voelen stromen.

Menigeen is van mening dat ik er steeds mooier op word. De weerspiegeling in het water, het gevoel dat ik een poort kan zijn waar de mensen onder door mogen op hun verdere tocht door mijn mooie Asserbos.

Geworteld in het geheugen van verliefde stelletjes die samen op het bankje onder mij hebben gezeten, ben ik minder goed geworteld in dit stuk keileemhoudende Drentse grond.

Ik heb veel gezien, veel doorstaan.

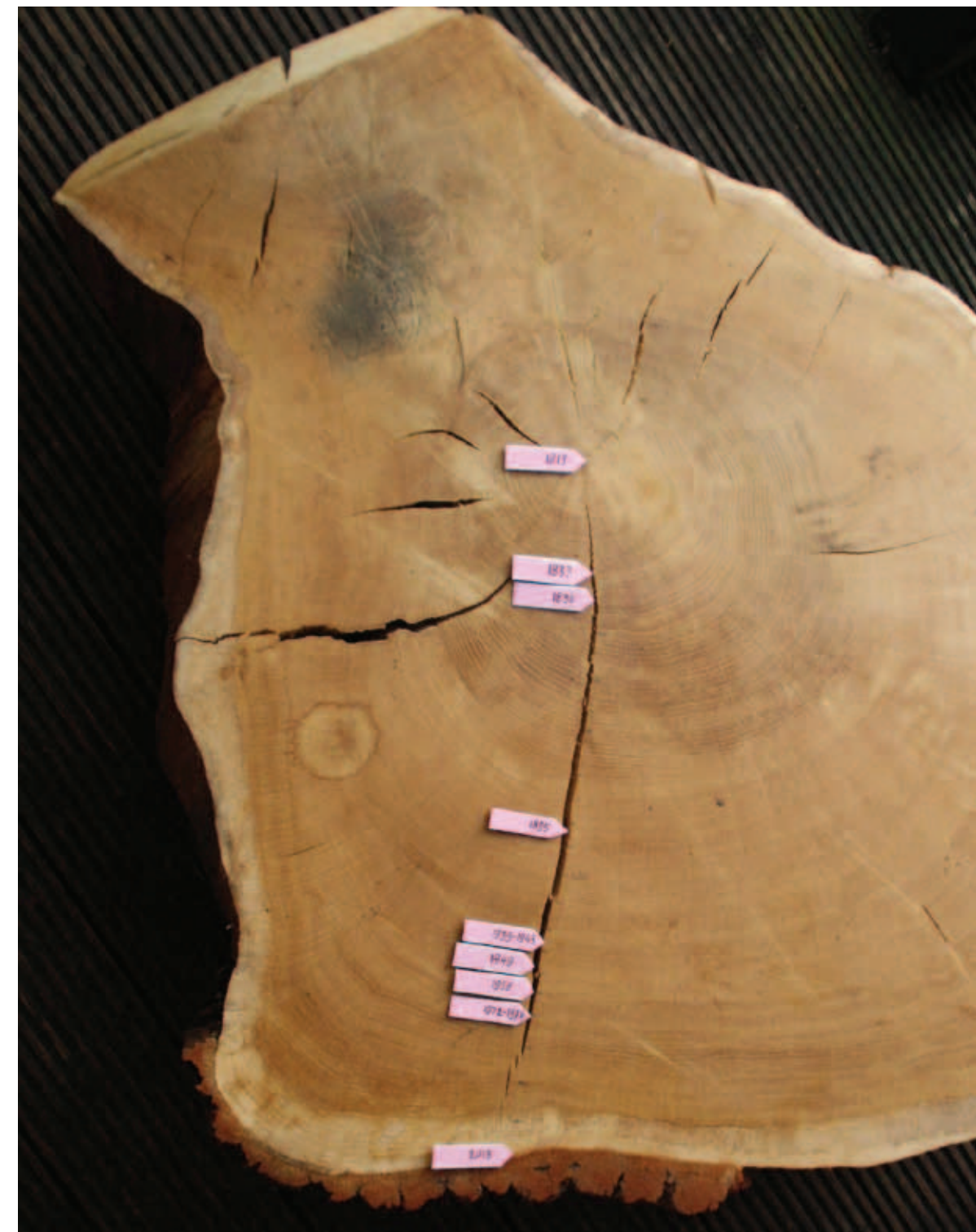
Na 200 jaar in mijn Asserbos heb ik me in de nacht van maandag 29 op dinsdag 30 juli 2013 zonder waarschuwing laten gaan...

Maar het verhaal is niet eindig, diverse bomen vechten al om ‘mijn’ plaats te bemachtigen.

Loop nog eens door de geschiedenis en tel mijn jaar-ringen in het nieuwe Duurzaamheidcentrum in het Asserbos.

Cindy de Jonge-Stegink
KNNV plantenwerkgroep

Bronvermelding:
Asser Historisch
Tijdschrift; nummer 4
/ december 1993. Een
artikel van J.T. Battjes

Natuur- en milieueducatie bij de gemeente Assen

Al meer dan dertig jaar verzorgt de gemeente Assen een uitgebreid Natuur- en Milieueducatie (NME)-programma voor de inwoners van Assen. Bijna alle basisscholen in de gemeente maken gebruik van het gevarieerde aanbod aan excursies en lessen. Maar ook middelbare scholieren en volwassenen doen regelmatig mee aan het programma. Jan Dekker, NME-medewerker van het eerste uur, vertelt graag over zijn boeiende werk.

Tot voor kort werden de lessen en excursies aangeboden in een leslokaal van de kinderboerderij. Vanaf 1 september is het nieuwe Duurzaamheidscentrum de uitvalsbasis voor alle activiteiten. Jaarlijks maken ruim 10.000 Assenaren gebruik van het aanbod. Uitgangspunt van veel lessen en excursies is ervaren. Jan: 'Ruiken, voelen, proeven, beleven zijn de zaken waarmee de belangstelling voor de natuur maar ook voor de eigen omgeving worden opgewekt. Het gaat daarbij juist om dingen waar de leerkracht zelf vaak helaas niet aan toekomt.'

Beleven, verbazen en speuren

Het NME-programma heeft een opbouw die aansluit bij de verschillende fases van het basisonderwijs. 'Voor de kleintjes zijn er basale lessen op en over de boerderij. Wat hebben dieren nodig en hoe ga ik met ze om? Tijdens een werkles ervaren de kinderen daadwerkelijk wat er komt kijken om de dieren goed te verzorgen. De begeleidende ouders verbazen zich vaak hoe fanatiek de kinderen werken, terwijl het eigen huiskonijn er veelal bekaaid van afkomt. Het

bos beleven de kleintjes via een kabouterpad waarbij de opdrachten vooral gericht zijn op het beleven, zich verbazen en speuren in het bos', zo omschrijft Jan het.

Rol van de mens

In de middenbouw van de basisschool wordt meer ingegaan op de rol die de mens speelt in de natuur en in zijn eigen omgeving. Jan: 'De les over de honingbij is daar een goed voorbeeld van. Wat is het belang van die beestjes en hoe kunnen wij ze helpen om hun werk goed te doen? Leuk is het dan om te merken dat 'het jaar van de bij' een project in samenwerking met de KNNV veel goeds heeft gedaan. Sinds die tijd zijn de kinderen daarvan veel beter op de hoogte.'

Kinderen voeden ouders op

De climax van het programma vormt de excursie voor de bovenbouw naar het milieupark. Daar wordt niet alleen ingegaan op het afvalprobleem maar ook zaken als vandalisme, zwerfvuil en andere ergerlijk gedrag komen aan bod. Met als uitgangspunt 'Wat komt er kijken om jouw eigen omgeving op orde te houden en welke rol speel je daar zelf in?'. 'Opvallend is overigens dat niet alleen de begeleidende volwassenen daar veel van opsteken maar de kinderen er ook thuis over vertellen. Regelmatig spreekt een ouder me aan met de mededeling 'Mooi is dat, sinds ze bij jou op excursie zijn geweest mag ik niets meer in de verkeerde container gooien'. Datzelfde effect hebben

de natuurexcursies ongetwijfeld ook. Kinderen leggen hun ouders het belang uit van 'al dat vervelende onkruid' in de bermen. En in de huidige tijd lijkt het haast wel alsof de ouders beter luisteren naar hun kinderen dan andersom', aldus Jan.

Gezinsactiviteiten

Naast het programma voor de basisscholen organiseert het NME, in samenwerking met de natuurorganisaties, ook gezinsactiviteiten. Een waterbeestjes-excursie bij de oude IJsbahn of een schemer-donker-excursie door een spannend Asserbos zijn daar mooie voorbeelden van. Alles met als basis om mensen niet alleen een leuke activiteit te bieden, maar ze ook bewust te maken van het belang van een gezonde leefomgeving en hoe we daar zelf iedere dag weer aan bijdragen. Na al die jaren lessen te hebben gegeven, verwoordt Jan het als volgt: 'Natuur- en milieueducatie is een investering in de toekomst'.

Meer weten of vrijwilliger worden?

Om het duurzaamheidscentrum tot een succes te maken en de NME-activiteiten mogelijk te blijven maken, zijn veel vrijwilligers nodig. Ben je hierin geïnteresseerd of wil je meer weten? Geef dan je naam en emailadres door aan duurzaamheidscentrum@assen.nl of neem voor meer informatie contact op met Jan Dekker: J.Dekker@assen.nl tel. 06-12019423.

Alle actuele informatie over het duurzaamheidscentrum en de activiteiten vind je op:

duurzaamheidscentrum@assen.nl

duurzaamheidscentrum.assen.nl

[duurzaamheidscentrum](https://twitter.com/duurzaamheidscentrum)

[Duurzaamheidscentrum Assen](https://www.facebook.com/DuurzaamheidscentrumAssen)

Wij presenteren: De werkgroep natuurfotografie

U, lezer bent geïnteresseerd in de natuur, anders zou u dit niet lezen. De volgende stap is op pad gaan in de natuur en mooie of interessante zaken zoeken. Daarover thuis vertellen kan leuk zijn, maar meestal voor de toehoorder stomvervelend, zoals mijn kinderen me jaren geleden al duidelijk hebben gemaakt. Dus probeer je op een andere manier vast te leggen hoe mooi het was en hoe kan dat nou beter dan via een foto. Zo begint het meestal. Daarna kunnen nog vele stappen volgen:

- Je ziet iets onbekends en maakt een foto om thuis uit te zoeken wat het was.
- Je maakt een verzameling van alle soorten die je hebt kunnen vastleggen.
- Je probeert datgene wat je zag technisch correct vast te leggen: Goed belicht, scherp en als het kan een beetje leuk verdeeld over het plaatje.
- Je probeert er een oogstrelend plaatje van te maken.
- Hoe het erop staat is niet zo belangrijk, het gaat om de artistieke beleving van het ondergane gevoel.

Binnen de KNNV Assen en omstreken functioneert een groep natuurfotografen, die allemaal ergens in de bovenstaande schaal aan het werk zijn. Terwijl de één nog bezig is alle mogelijkheden van zijn of haar camera te ontdekken, publiceert de ander een boek met eigen werk.

Parende Wantsen

Kleine Berenklauw

Hoofdzak is dat we plezier beleven aan het fotograferen in de natuur en daarbij graag van elkaar willen leren. Een paar keer per jaar gaan we op excursie, niet te ver uit de buurt. De bedoeling is dat telkens een ander lid van de club ons meeneemt naar zijn of haar favoriete stekje. Dan komen er tussen 2 en 6 mensen opdagen en hebben we altijd een prachtige en leerzame avond. (maar dat kan ook een ander dagdeel zijn)

Voor deze uitgave zijn we speciaal op pad geweest in het Asserbos om het geheel met passende foto's op te vrolijken.

Interesse: tonvandevis@gmail.com

Waterhoen pullen

Middelste bonte specht in het Asserbos in 2014

Al een aantal jaren ga ik eind februari met de familie een weekendje naar de Achterhoek, onder andere om de middelste bonte spechten te zoeken die rond Winterswijk veel zitten. Zo ook afgelopen jaar (2014). Toen ik een paar dagen na terugkomst op zaterdag 1 maart voor een radio interview bij Radio Drenthe moest aanschuiven zat de schelle voorjaarsroep van de mibo, zoals de vogel in vogelaarskringen wordt genoemd, dus nog goed in het gehoor.

Rond een uur of half één 's middags parkeerde ik mijn auto aan de Hertenkamp. Bij het uitstappen hoorde ik tot mijn grote verbazing een heuse Middelste bonte specht roepen. Een schel en nasaal 'weeh-weeh-weeh', een beetje lijkend op de roep van een gaai. Uiteraard had ik geen tijd om te zoeken en had ik geen opname apparaatje bij mij. Na het interview heb ik nog een tijdlang rondgedrenteld bij de ingang van het Asserbos aan de Hertenkamp, maar de vogel riep niet meer. Zoeken had dus weinig zin. Wachten tot maandag dus om vanuit mijn kantoorraam te luisteren. Een van de voordelen van werken bij De Natuur en Milieufederatie: Het kantoor zit met de achterkant aan het Asserbos vast.

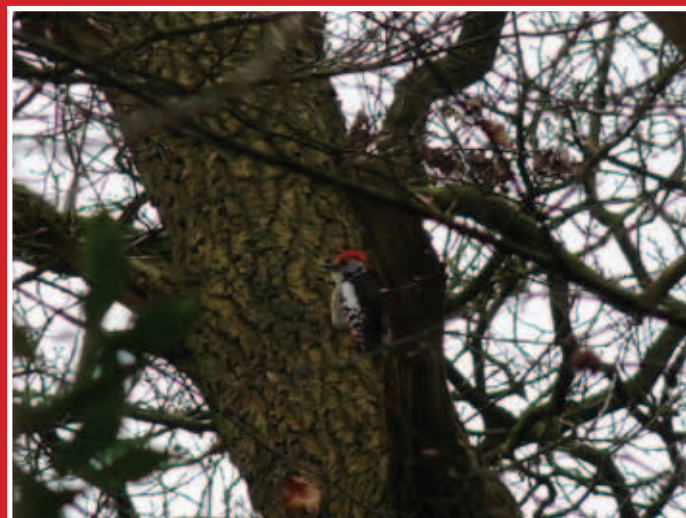
Die maandag was ik wat eerder bij kantoor dan normaal om te luisteren en na een tijdje klonk weer de zanggroep door het bos. Nu van wat verder weg, vanuit de oude bomen achter het gebouw van RTV Drenthe. Nu had ik mijn apparatuur wel bij me, kon mooi de vogel zien en de zang opnemen en kon ik in de avond de gedocumenteerde waarneming plaatsen op waarneming.nl. De vogel bleek een blijvertje. In maart en april was de vogel regelmatig roepend aanwezig in de oude bomen langs de Beilerstraat en achter het RTV-Drenthe gebouw. Zo nu en dan ook fantastisch te zien, maar wel altijd in zijn eentje. Heel soms maakte de vogel een uitstapje naar de omliggende tuinen rondom de Hertenkamp. Op 24 april was het gedaan met de meldingen. Ook vanuit mijn kantoorraam heb ik de vogel niet meer gehoord en ook later in het seizoen waren er geen tekenen dat er een familie mibo's rondvloog. Blijkbaar dus geen broedgeval.

Rond de 20 mensen hebben in maart en april de vogel gezien en ingevoerd op waarneming.nl, maar er zijn heel wat meer bezoekers geweest om de vogel te

spotten. Vooral in de eerste weken waren er regelmatig vogel-fotografen in het bos te vinden. In Drenthe had ikzelf de soort nog maar eenmaal gezien. Op het landgoed de Klencke bij Oosterhesselen. Daar zat (of misschien nog wel zit) een broedpaartje. Verder is de Middelste bonte specht in Drenthe nog een zeldzaamheidje. Tijdens mijn inventarisatierondes voor het KNNV ben ik er dan ook nooit een tegengekomen.

De Middelste bonte specht is al jaren aan een opmars bezig in Nederland. Het is een vogel van oudere (eiken)bossen in Midden-Europa, die zich de afgelopen decennia weer steeds meer is gaan thuis voelen in Nederland. Vroeger was het al een zeldzame broedvogel maar na 1980 was de soort niet meer in Nederland aanwezig als broedvogel. In 1997 broedden er weer vogels in Limburg en daarna ging het snel met de Mibo, eerst in Zuid-Limburg en de Achterhoek, later ook andere delen van Zuid en Oost-Nederland. In 2013 broedden er al meer dan 500 paar in Nederland (Bron: SOVON). In Drenthe is de vogel nog steeds erg schaars, maar rondom Drenthe broeden er al wat paartjes (o.a. bij Glimmen, bij Ter Apel en rond Bakkeveen). Afijn, het lijkt maar een kwestie van tijd te zijn of ik kan vanuit mijn kantoorraam weer naar het gekrijs van de Middelste bonte specht luisteren. Vanaf februari maar weer goed luisteren.

Christiaan Teule, Natuur en Milieufederatie Drenthe, Hertenkamp, Assen

Kleine Johannes en de insecten

Er was eens een jongetje en hij heette Johannes. Johannes was een klein jongetje. Daarom werd hij kleine Johannes genoemd.

Kleine Johannes hield heel veel van insecten. De meeste andere dieren waren te groot voor hem.

Hij speelde vaak met rupsen, zette ze dan achter elkaar in de rij. Zo leek het net een klasje. Hij wou ze niet kwijtraken en deed ze daarom in een jampotje met het deksel er op. Dat vonden de rupsen echter helemaal niet leuk. Kleine Johannes had wel gaatjes in het deksel gemaakt, zodat ze voldoende lucht konden krijgen, maar ze hadden niets te eten! Op een dag bewogen ze niet meer. Ze hadden een soort een spinnenwebje om zich heen gespannen en daardoor veranderden ze in een zogenaamde cocon.

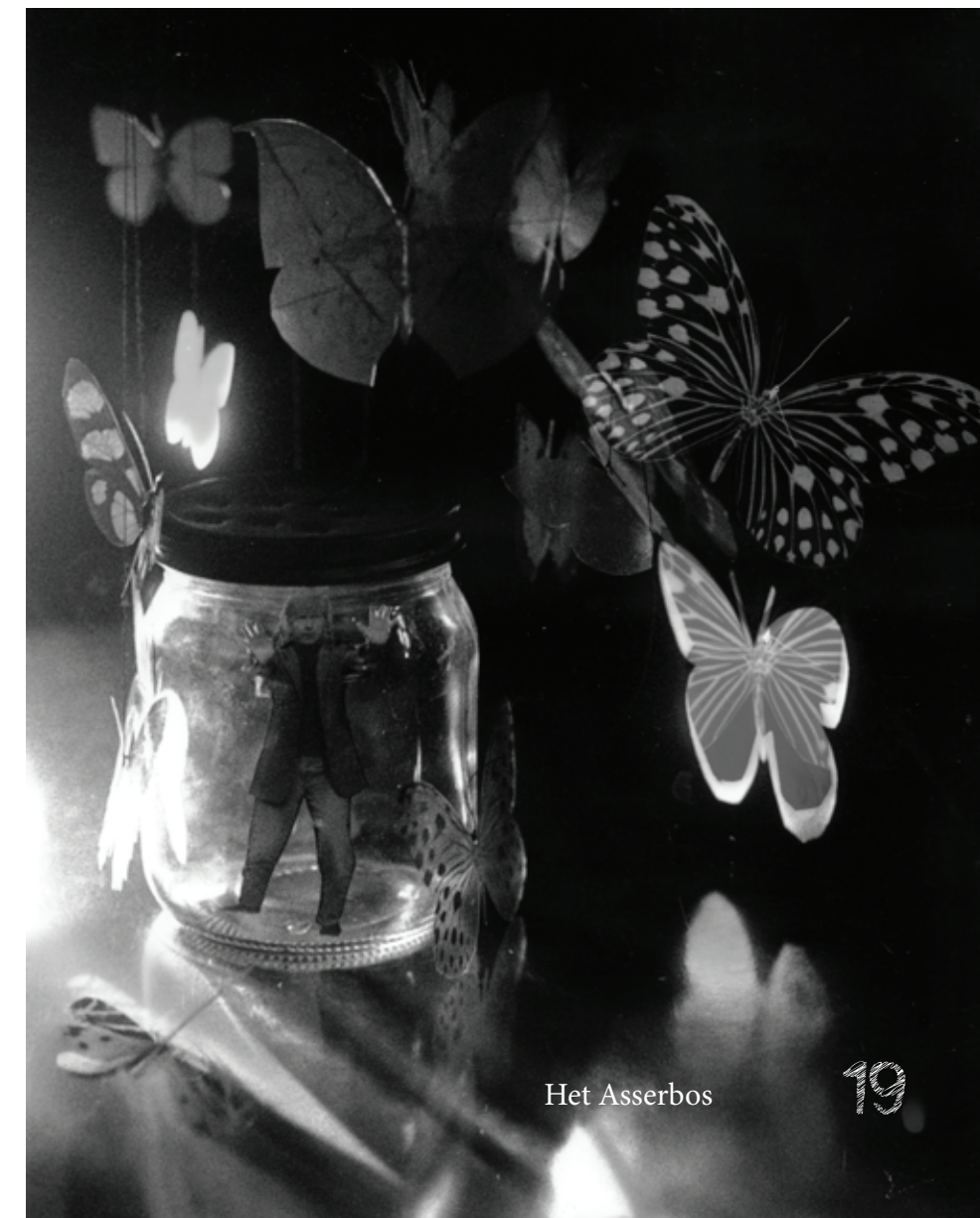
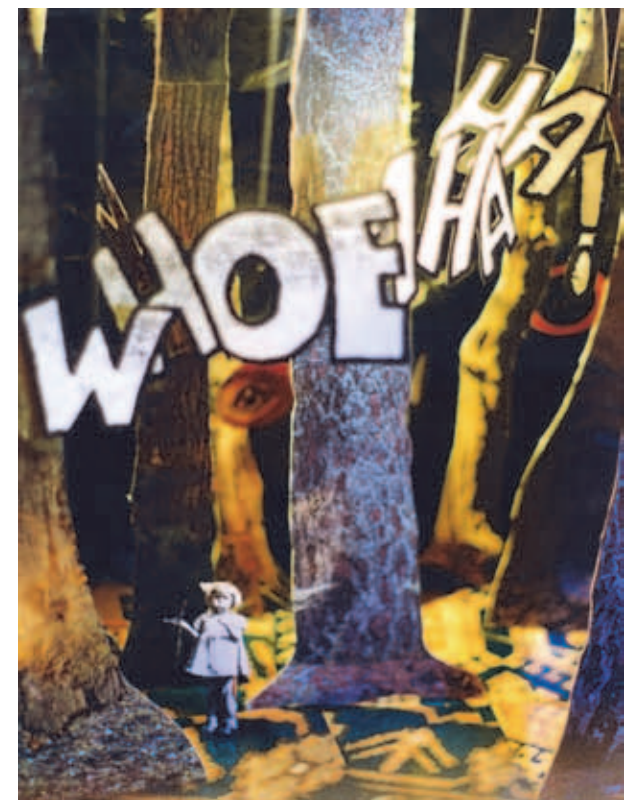
Bewegen, dat deden ze niet. Kleine Johannes snapte er helemaal niets van en draaide voorzichtig het deksel van het jampotje open en keek naar de cocons, maar die verroerden zich niet. Kleine Johannes zocht andere insecten en liet de jampot staan met open deksel.

Na een tijdje gebeurde er iets heel ongewoons. Kleine Johannes voelde dat hij werd opgetild door een groep insecten. Hij wist eerst niet welke insecten het waren. Ze droegen hem met elkaar naar de jampot, deden hem er in en het deksel ging op de pot. Nu zat kleine Johannes opgesloten. Hij zag nu wel wat voor dieren het waren. Het waren vlinders, prachtige vlinders. Ze vlogen om het jampotje heen, want ze waren vrij! Kleine Johannes keek met verbazing naar de vlinders die naar hem woen en daarna wegvlogen naar lekker eten, naar honing van de bloemen. Kleine Johannes riep: "Help, help, jongens help", maar niemand hoorde hem.

Wie kan kleine Johannes helpen? Wie houdt genoeg van insecten en natuur?

Misschien iemand van het Asser bos?

Mieke-Martje van der Broek

Met een loepje het bos in

Een mooie zomerse woensdagavond. Een aantal leden van de KNNV Wilde plantenwerkgroep treft elkaar in het gebruikelijke tenue:

- broekspijpen in de sokken tegen de teken
- laarzen, stevige waterdichte wandelschoenen óf 'wegwerp' schoenen voor de drassige stukken
- loepje om de nek
- flora in de rugzak om ter plekke te determineren
- anti-muggenmiddel om niet helemaal lek geprikt te worden
- een enkeling heeft een fotocamera en/of verrekijker om de nek
- en sommigen hebben zelfs iets te drinken of eten voor de inwendige mens mee
- en één houdt pen en papier in de aanslag om ogenblikkelijk elke plantensoort te noteren welke vanuit het groepje wordt geroepen.

Kortom: helemaal klaar voor een avondje planten inventariseren.

Zo ook in het Asserbos. Natuurlijk niet het héle Asserbos; in ieder geval niet in één avond. Dit fraaie bos met parkachtige structuur meet in totaal zo'n 114 hectare en kent een grote verscheidenheid aan plantgemeenschappen. Vanavond bestuderen we de flora van de Oude IJsbaan.

Het groepje schuifelt schildpadwaardig door het gras bij de Oude IJsbaan, met de focus op de grond. Dan gaat er een door de knieën, anderen vallen 'm bij en schijnbaar in aanbidding wordt een plantje door de loepjes bekeken: de kroonbladeren zijn gedeeld; de bloemen zijn > 18 mm; bladeren zijn spits, stijf; bladeren zijn fijn gewimperd; vooral de bloemstengel is kort, ruw behaard -> het gaat hier om de *Stellaria holostea*, oftewel de Grote muur. Deze plantensoort komt relatief veel voor, aan de rand van bos en stelt geen bijzondere eisen aan de standplaats volgens de Veldgids van de Nederlandse flora van Eggelte (1). 'Grote muur, *Stellaria holostea*; genoteerd', roept de schrijver van vanavond.

Met zo'n loepje bestaat er geen gewoon plantje meer. Het loepje doet een plant verworden tot een pracht-exemplaar: hoe mooi staan de haartjes op het steeltje, alsof ze het beschermen; hoe fijntjes zijn de nerfjes op de kroonbladeren gevormd en hoe diep van kleur. Prachtig.

De kennis van de plantensoorten verschilt per deelnemer. De meesten van de werkgroep zijn in het voorjaar van 2014 in de startblokken gezet door de

KNNV/IVN cursus Plantendeterminatie voor beginnende inventariseerders. Onder leiding van docent Willem Braam wordt de basis gelegd om te kunnen werken met de Flora van Eggelte. Werkgroepvoorzitter Cees van Roozendaal organiseert vervolgens activiteiten waarmee de leden steeds meer kennis van het plantenrijk opdoen. Enkele gevorderden sluiten zich aan bij dit gezelschap van enthousiastelingen. Die gevorderden gebruiken veelal de hun vertrouwde Flora van Heukels (2). Samen gaan we de zoektocht naar wat er zoal groeit en bloeit in Assen en omgeving. Zoals vaak blijkt ook hier: al doende leert men; vanuit nieuwsgierigheid naar kennis via verwondering.

Het Asserbos is voor de plantenliefhebber niet één aaneengesloten plantengemeenschap. Het bestaat veeleer uit meerdere kleinere plantengemeenschappen met elk hun eigen vegetatietype. In het bos zelf overheerst op de ene plek de naaldboom, op een andere plek is het typisch een gemengd bos. En wat we nu kennen als het Asserbos is een door Wolter Hendrik Hofstede ontworpen, dus aangelegd bos, met daarin in de loop van de tijd aangebrachte veranderingen c.q. aanvullingen, zoals brede en smallere paden, een ijsbaan (lees: laag liggend gras-/moerasland dat bij vorst onder het ijs ligt), vijvers, een heemtuin, kinderboerderij, hertenkamp en ook de noorder- en zuiderbegraafplaats. In elk van deze onderdelen van het Asserbos is in de loop van de tijd de vegetatie beïnvloed door die verschillende functies. Daardoor is er een grote verscheidenheid aan plantengemeenschappen te vinden: een rijk geheel dus. Een bos om trots en zuinig op te zijn.

Zo is ergens in het Asserbos de zeldzame Zevenster, *Trientalis europaea*, te vinden; een beschermde plant die groeit in voedselarm bos. Wel toepasselijk overigens zo'n Zevenster in een Sterrenbos (lange rechte paden kruisen elkaar in stervorm), wat het Asserbos is. Ook typische bosplanten zijn de varens, waarvan we er in het Asserbos verschillende vinden, zoals de eveneens beschermde Koningsvaren, *Osunda regalis*. De Zevenster en de Koningsvaren zul je echter niet naast elkaar aantreffen, want de eerste vraagt voedselarme grond en de tweede voedselrijke bosgrond.

Rond de vijver staat dan weer het Wilgenroosje, *Chamerion angustifolium*, die vooral op kapvlaktes voorkomt, zoals ook hier blijkt.

Wilgenroosje

Zaad Wilgenroosje

Grote Brandnetel

De Grote brandnetel, *Urtica dioica*, groeit hier, zoals meestal, op voedselrijke plaatsen, aan de bosrand. Een dankbare voedselplant voor menig rups, spin of ander creatuur. Ook mensen kennen weer steeds meer de voedselwaarde van de jonge scheuten van de brandnetel.

Nou is het wilgenroosje en de brandnetel voor de meesten wel een bekende plantensoort. Vooral die laatste kan vervelend lang in je herinnering blijven. Maar ook zeldzamer soorten als het Dalkruid, *Maianthemum bifolium*, en zijn neefje, de Salomonszegel, *Polygonatum multiflorum*, maar een neefje van het eerder genoemde Wilgenroosje, het Heksenkruid, *Circaea lutetiana*, zijn in het Asserbos te vinden. En natuurlijk de verschillende soorten orchideeën, zoals de Brede orchis, een enkele Rietor-

chis en hier en daar een Breedbladige Wespenorchis. Deze laatste zien er ook zonder loepje al mooi uit. Maar mét loepje wordt elke plant bijzonder, zelfs de brandnetel. Dan valt pas op dat er een spinnetje die plant heeft uitgekozen om zijn webje aan te bevestigen (zie foto). Zo zie je niet alleen de plant op zich, maar gaat je kennis verder. Je beseft wat samen groeit en bloeit: het ecologisch systeem.

Met het loepje denk je dus alles wat groei en bloeit zo goed mogelijk te kunnen zien.

Maar er is ook hier baas

foto Dick Vuijck
boven baas. Je kunt nog dieper kijken en wel met hulp van een microscoop. Een voor het gewone oog klein druppeltje water uit sloot of plas blijkt ineens fantastisch mooie plaatjes in zich te bergen: de sialalgen. Ook het water in het Asserbos zit waarschijnlijk vol met sialalgen. De foto's die Marien van Westen maakte geven een idee van sialalgen zoals we die op het Eexterveld aantreffen, de een nog zeldzamer dan de ander. Welke sialalgen zullen in het Asserbos te vinden zijn? Nieuwsgierigheid is ook hier de drijfveer om op onderzoek uit te gaan naar deze fascinerende onder-water-wereld.

Lopend in verwondering door het Asserbos kun je je afvragen 'maakt het uit of je weet hoe een plant heet?' Genieten van de natuur kun je ook zonder specifieke kennis. Kijk om je heen, sta open voor de dingen die je ziet, laat ze op je inwerken, verwonder je. Maar het zou kunnen zijn zoals Linnaeus al zei 'Wie de naam van iets niet kent, verliest zijn kennis erover'. En kennis van de natuur maakt het mogelijk om er goed voor te zorgen, er verwonderd in rond te lopen in het besef dat je er onderdeel van uitmaakt.

Marian Blom namens de KNNV/IVN Werkgroep Wilde Planten

Literatuur

1. Veldgids Nederlandse Flora, Henk Eggelte, KNNV uitgeverij, Zeist, 2012, 7e druk – ISBN 978 90 5011 261 1
2. Heukels Flora van Nederland, Ruud van der Meijden, Noordhoff uitgevers 2005, 23e druk – ISBN 978 90 01 58344 6
3. Reader bij de cursus Plantendeterminatie voor beginnende inventariseerders, Willem Braam en Cees van Roozendaal, KNNV Assen, maart 2014.

Het Asserbos en IVN Assen

Hoeveel steden in Nederland hebben zo'n prachtig bos binnen hun gemeentegrenzen als Assen? Een stadsbos dat door Assenaren al meer dan twee eeuwen intensief gebruikt wordt maar ook nog steeds een waardevol natuurgebied is gebleven.

Wandelaars van alle leeftijden, hardlopers en andere sporters, verliefden, schaatsters, kinderen, scouts en aan de randen van het bos de verstilte begraafplaatsen, elke Assenaar heeft op de een of andere manier wel iets met het Asserbos.

In 1952 werd in Assen een afdeling van de Bond van Natuurwachers opgericht. Dat was in feite de voorloper van wat later het IVN werd. De bond van Natuurwachers was opgericht om de natuur te beschermen. Om heel precies te zijn om natuur te beschermen tegen "burgers" die zomaar bloemen plukten, vogelnestjes uithaalden en na een picknick de schillen en de dozen achterlieten voor de eigenaar van 't bosch.

In Assen was het Asserbos voor de natuurwachers natuurlijk een belangrijk te beschermen gebied want ook toen al "gebruikten" de Assenaren het bos intensief voor allerlei –ook niet geoorloofde– bezigheden.

Het bestuur van de Natuurwachtersafdeling bestond onder andere uit de commissaris van politie van Assen en een schoolhoofd, want kinderen vormden een belangrijke groep die in de gaten gehouden moest worden. In elk jaarverslag wordt het aantal berispte kinderen en hun misdaden (met name vogelnestjes uithalen) keurig vermeld. Om natuurwachter te kunnen worden vond er eerst een screening plaats door de politie, wie van onbesproken gedrag bleek kreeg een pasje met de handtekening van de commissaris, een penning en een armband en kon dan aan de slag.

De natuurwachers kregen om, hun motivatie te vergroten, bijscholing. Op contactavonden werd, meestal met behulp van lichtbeelden, de kennis van de natuur uitgebreid en er was ook aandacht voor "hoe om te gaan met "het publiek" Dat laatste ging ongeveer als volgt:

Op zeer vlotte wijze bracht de heer B. een en ander naar voren, waarbij de vrolijke noot niet ontbrak, zodat er dikwijls smakelijk werd gelachen.

Zo vertelde de spreker op een van zijn tochten langs de weg een moeder te hebben ontmoet die met haar kroost in de wegberm zat uit te rusten en daarbij de inwendige mens niet had vergeten getuige de in het rond verspreid liggende resten van papierafval van chocoladerepen, sinaasappelschillen enz.

Het was die dag warm en de natuurwachter begon naar aanleiding daarvan een gesprek met de dame, ongeveer als volgt:

N: warm vandaag, mevrouw. Wel weer voor wat verfrissends. Een sinaasappel zou ik tenminste lang niet versmaden.

D: Ja, meneer. 't Is heel erg warm. Jammer, dat ik U geen sinaasappel meer kan aanbieden, want ze zijn al op, maar weet U misschien hier dichtbij een fruitwinkel dan zal ik wat nieuwe voorraad halen.

N: Zeker mevrouw, die is hier niet zover vandaan

D: Mag ik het adres van U vernemen?

N: Nee, mevrouw, dat doe ik liever niet, want dan zou de vuilnishoop hier in 't rond nog groter worden.

D: Maar meneer, waar zou ik al die schillen en dat papier anders moeten laten.

N: Mevrouw, U hebt samen 3 rijwielen bij U met zoveel fietstassen. Als U een van de fietstassen vult met de nu in het rond verspreid liggende schillen en papier bent U klaar. U kunt de inhoud van die tas dan thuis in Uw vuilnisemmer deponeren en zorgt U op deze wijze voor het schoon en zuiver houden van de natuur.

D: Ja meneer, nu U het zegt, daar had ik niet bij stilgestaan, maar deze oplossing is de beste.

Het einde van het gesprek was, dat de dame de kinderen het afval liet verzamelen, waarna het in de fietstassen verdween.

De natuurwachten bleven tot het einde van de zestigerjaren nog actief, maar gaandeweg brak het inzicht door dat natuurbescherming meer moest zijn dan burgers berispen op voor de natuur schadelijk gedrag. Daar kwam bij dat het steeds duidelijker werd dat "de natuur" niet zozeer bedreigd werd door bloemenplukkende burgers, maar veel meer door toenemend verkeer, landbouw en industriële ontwikkelingen. De bond voor Natuurwachten werd omgevormd tot het Instituut voor (milieu en) Natuureducatie, kortweg IVN. Zoals de naam al suggereert werd

natuurbescherming vooral ingevuld door educatieve activiteiten te ontplooiën. Daarmee onderscheidde het IVN zich ten opzichte van de meer op politieke beïnvloeding gerichte groeperingen zoals Milieudefensie, Greenpeace ed. die in de jaren 70 opbloeden.

Natuurwachers werden natuurgidsen, nadat ze een intensieve scholing van 2 jaar gevolgd hadden. Het IVN ging zich richten op excursies, natuurschappen, voorlichting, ook ontstonden er binnen afdelingen vaak natuurwerkgroepen die kwetsbare natuurgebiedjes (mee) onderhielden, of zich bezig hielden met specifieke plaatselijke zaken op het gebied van natuur en milieu (bijvoorbeeld weidevogelbescherming, in Assen bv ook het plaatsen en onderhouden van nestkasten in het Asserbos)

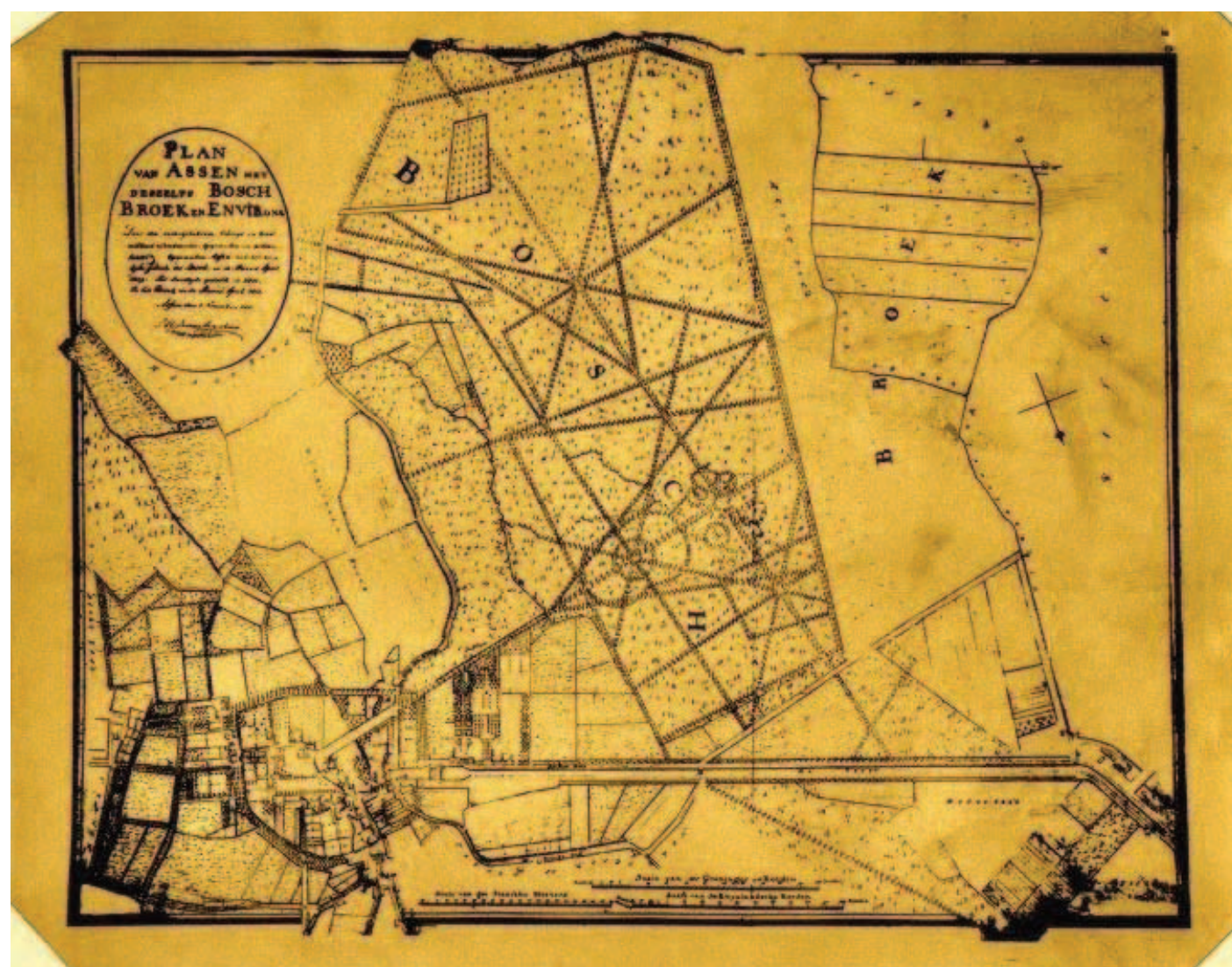
Het Asserbos is ook voor het IVN een belangrijke plek gebleven om activiteiten te ontplooiën. Nog altijd verzorgen leden van het IVN een groot aantal nestkasten en vogeltellingen in het bos. Vrijwel elk najaar zijn er paddenstoelenwandelingen, want het Asserbos is rijk aan soorten paddenstoelen. Vorig jaar hebben de jongste IVN-ertjes –de Scharrelkids– zich bij die traditie gevoegd.

Er is zoveel te zien daar, in elk jaargetijde. De vogels, de vleermuizen, de insecten, de bomen, de struiken en de bloemen. Een kostbaar bezit van Assen, dat "bescherming" verdient. Het IVN blijft daaraan op eigen wijze een bijdrage leveren door "de burger" mee te nemen het bos in, te laten zien en te laten ervaren hoe bijzonder ons Asserbos is.

Einbert van Rees, IVN

Oude kaart Asserbos

Vliegende moezen in het Asserbos

Het Asserbos is rijk aan vleermuizen. Het dient als jachtgebied, de lanen vormen mooie bakens die dienen als vliegroutes en in de delen met oudere bomen die holtes hebben, zijn ook plekken te vinden waar vleermuizen verblijven. Vleermuizen zijn nacht actieve zoogdieren en maken ultrasone geluiden om hun omgeving te kunnen waarnemen. Met een bat-detector in de hand kan een heel andere wereld worden ontdekt, die aan ons zicht wordt onttrokken: die van de vleermuizen. Dit apparaat zet deze ultrasone geluiden om in een voor ons te horen geluid. Elke vleermuis heeft weer een ander geluid en zo kan een beeld worden gevormd van welke soorten er voorkomen in dit stadsbos. Weten hoe en welke vleermuizen het bos gebruiken, betekent dat het beschermen van deze soorten steeds beter kan gebeuren.

Soorten

In het bos dienen de meer open plekken als jachtgebied voor soorten als gewone en ruige dwerg-

vleermuis en laatvlieger. Dit zijn soorten die in de omliggende woonwijken waarschijnlijk verblijfplaatsen hebben en het bos gebruiken om aan voedsel te komen. Een soort van parkachtige gebieden, de gewone grootoorvleermuis wordt ook waargenomen in het Asserbos. Deze kan verblijfplaatsen hebben in bomen en gebouwen. Watervleermuis, ook een boombewonende soort, is foeragerend waargenomen jagend boven watertjes bij de Smelt. Van de in Nederland zeldzame tweekleurige vleermuis zijn ook waarnemingen bekend.

De rosse vleermuis is een typische bosbewoner, die vooral in wat oudere bomen wordt aangetroffen. Deze soort, is samen met de laatvlieger, de grootste vleermuissoort van Noord-Nederland. In het Asserbos is een populatie van naar schatting enkele tientallen dieren aanwezig. De dieren bewonen verspreid door het Asserbos (en aan weerszijden van de Hoofdlaan) verscheidene verblijfplaatsen.

Kraamkolonie Rosse Vleermuis

Gewone Grootoor Vleermuis

Vleermuiskasten als alternatieve huisvesting

Wie wel eens opletten naar boven kijkt tijdens een wandeling in het bos, zal het wellicht zijn opgevallen dat er sinds december 2012 vleermuiskasten hangen. Een aantal vleermuisliefhebbers heeft zich hiervoor ingezet. De aanleiding was dat er in 2012 onderhoudswerkzaamheden plaatsvonden in het bos, die ertoe konden leiden dat er verblijfplaatsen verloren gingen. Ook kan daardoor in de loop der tijd een

tekort ontstaan, doordat bomen worden weg gehaald, voor er weer geschikte holtes zijn ontstaan. Vooral omdat de rosse vleermuis erg afhankelijk is van voldoende geschikte boomholtes kan het plaatsen van kasten hierbij een uitkomst zijn.

Door een bijdrage van de gemeente Assen konden kasten worden aangeschaft bij Landschapsbeheer Drenthe die ze heeft laten maken door WerkPro uit Hoogeveen.

Bol en plat

In totaal zijn er 36 kasten opgehangen, van twee verschillende typen, plat en bol. De platte kasten kunnen vooral dienen als zomerverblijfplaats en baltsplaats voor soorten als gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis. De zogenaamde bolle kasten, met een wat grotere ruimte, zijn mogelijk ook geschikt als kraamverblijfplaats voor bijvoorbeeld rosse vleermuis en gewone grootoorvleermuis.

Functionaliteit

Naast de eerder genoemde aanleiding voor de plaatsing van de kasten, was er een tweede. Hoewel er inmiddels op veel plaatsen in Nederland vleermuiskasten hangen, is nog te weinig bekend over het gebruik van kasten door vleermuizen. Dat biedt dus een uitgelezen kans om dit te gaan onderzoeken. Sinds de plaatsing worden de kasten op gezette tijden gecontroleerd. Dit wordt gedaan door de initiatiefnemers, inmiddels versterkt door leden van de vleermuiswerkgroep Drenthe (VleD). Tot nu toe zijn er gewone dwergvleermuizen en gewone grootoorvleermuizen aangetroffen in de kasten. Dat lijkt nog wat mager, maar wat niet is, kan nog komen. Verder zijn er vogelnesten in aangetroffen en wespennesten. De toekomst zal uitwijzen in welke mate de kasten gebruikt worden. Het controleren van de kasten blijft in ieder geval elke keer weer spannend.

Kathelijn De Maeijer

Erik de Vries

Jaarspecial 2015 – Het Asserbos

